

**R. P. D. Thomæ Delbene Marvbiensis, Clerici Regvlaris,
Sacrae Theologiae Professoris ... De Immvnitae, Et
Ivrisdictione Ecclesiastica**

Bene, Thomas del

Lugduni, 1674

XXII. An Extrauagans Ambitosæ Pauli II. recepta sit in omnibus locis? Vbi
etiam de pœnis; & an locum habeat in clericis Regularibus Theatinis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98676](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98676)

- 7 *Arbores non cadue non censentur Beneficij fructus, sed Ecclesia bona.*
 8 *Res Ecclesie si alienata fuerit in casu licito, & cum debita solemnitate, alienatio valida erit, sed respectu lationis enormis gaudet beneficio restitutionis in integrum.*

- 1 **E**X dictis sequitur primò, quod qui alienat rem Ecclesie immobilem, vel mobilem pretiosam sine iuris solemnitatibus, etiam in utilitatem Ecclesie, peccet mortaliter, & afficiatur censuris, ceterisque pœnis extrauagantis *Ambitiose*, Pauli II. quia inualidè contrahit, & facit contra prohibitionem Ecclesie in re graui: quamvis probabile sit, quod si alienet in euidentem utilitatem Ecclesie, & sic euidenter gerat utiliter negotium Ecclesie, dicta extrauagans recepta non sit, neque quoad pœnas, neque etiam quoad peccatum. Sic Doctores, quos citat, & sequitur Quaranta num. 50. Filliucius tom. 1. tract. 14. cap. 7. q. 6. num. 119. & tract. 16. cap. 9. num. 226. Layman lib. 1. tract. 4. cap. 16. num. 9. Reginald. in praxi, tom. 2. lib. 30. tract. 3. cap. 6. sect. 2. num. 69. & 70. & Diana part. 1. tract. 8. resol. 7. contra Bonacinam punct. 4. num. 14. Genuensem in praxi, cap. 5. & alios, qui contrarium docent ex eo, quod Clemens VIII. declarauerit quandam Rectorem Ecclesie incurrisse pœnas extrauagantis, & etiam si alienauerit saluo assensu Apostolico: sed ad hoc facile responderetur, id fuisse, quia non euidenter constabat, alienationem fuisse factam in euidentem utilitatem Ecclesie.
- 2 Sequitur secundò, quod is, cui alienatio facta fuit, rem sibi sine solemnitatibus debitis alienatam Ecclesie cum omnibus fructibus (quia res fructificat domino suo) deductis tamen expensis, in foro externo restituere compellatur; quia contractus irritus fuit, & sic non est titulus eam retinendi. Et probatur ex cit. cap. si quis, cap. non liceat, 12. quest. 2. & libemus, & Authent. qui res, C. de sacrosanct. Eccles. & patet ex dictis d. b. 1. num. 3. & seqq. & docent Couar. 1. var. cap. 3. Riccius decis. 79. Mol. disp. 468. concl. 6. Vasquez de redditib. cap. 2. §. 2. dub. 15. & Bonac. disp. 3. de contrahib. feudis, quest. 8. punct. 4. num. 12. Ecclesia verò non tenetur pretium ei restituere, primò si contractus factus sit mala fide; quia tunc in pœnam ob delictum commissum emptor pretio priuatur, in Ecclesia utilitatem, cit. libemus, & cit. Authent. qui res, C. de sacrosanctis Ecclesiis: & tradunt Molina, & Bonacina in locis supra cit. Quin & tenetur in tali casu compensare damnum, quia ob malam fidem censetur fuisse iniusta causa damni. Abbas in cap. si quis, Silu. verb. Alienatio, num. 14. Angelus eod. verb. & num. Molina disp. 468. Less. lib. 2. cap. 24. dub. 10. num. 66. Rodrig. 99. Regul. 7. 27. art. 10. & 11. & alij apud Quarantam verb. Alienatio, ad finem; contra ipsum Quarantam ex parte, Sarmientum, & alios. Secundò, si ex tali contractu Ecclesia locupletior facta non sit, quamvis bona fide ex parte emptoris contractus factus fuerit; quia tunc non Ecclesia, sed is, qui nomine Ecclesie contraxit, tenetur emptori pretium restituere, & illum indemnem seruare; secus si Ecclesia pretium retineat, vel locupletior ex contractu facta sit; quia tunc ipsa tenetur restituere: & sic in tali casu emptor potest rem Ecclesie, aut eius fructus titulo recompensationis pretij sibi restituendi retinere, donec ab Ecclesia pretium sibi restituatur. Sic Abbas in cit. cap. si quis, ad finem, Silu. verb. Alienatio, q. 14. Molina, Vasquez, & Bonacina supra.
- 3 Sequitur tertio, quod si beneficiarius sine solemnitatibus iuris incidat arbores, non tamen cæduas, teneatur Ecclesie ad compensationem damni; quia arbores non cæduæ non sunt beneficij fructus, sed Ecclesie bona, quorum dominium beneficiarius non ha-

bet. Et quod dixi, verum est, siue incisio arborum dici possit alienatio, siue non, quia & in hoc posteriori casu est saltem beneficiarius Ecclesie iniusta causa damni, uti supra dicebam.

Quod si verò res Ecclesie alienata fuerit in casu licito, & cum præscripta, seu debita solemnitate, valida erit quidem alienatio, sed adhuc, si Ecclesia enormiter laesa reperitur, competet ei, sicut pupillo, & minori contrahenti, beneficium restitutionis in integrum. Qua de re dixi lib. de Parlamentis, dub. 4. sect. 2. & videri poterit Abb. in cap. fraternitatem, de donat. num. 5.

DVBITATIO XXII.

An extrauagans *Ambitiose*, Pauli II. recepta sit in omnibus locis? Vbi etiam de eius pœnis, & an locum habeat in Clericis Regularibus Theatinis?

S V M M A R I V M.

- 1 Extrauagans *Ambitiose* Pauli II. videtur recepta in paucis locis, non solum quoad priuationem beneficij, & officij, sed etiam quoad censuras.
- 2 Constitutio prædicta Pauli II. in sententia Nauarri, quoad pœnam priuationis beneficij nullibi est recepta.
- 3 Consuetudo locorum plurium valet circa obligationem dictæ Constitutionis; fieri enim potest, quod alicubi recepta sit quoad unam partem, & non quoad aliam.
- 4 Constitutio prædicta in Italia videtur recepta & quoad obligationem, & quoad excommunicationem, saltem in casu, quo res alienata non fuerit in euidentem Ecclesie utilitatem.
- 5 Constitutio prædicta non habet locum quoad priuationem beneficij, & officij ante iudicis sententiam, licet à Sacra Pœnitentiaria tales delinquentes rehabilitentur ad beneficia, & officia.
- 6 Administratores omnes alienantes bona immobilia, vel mobilia pretiosa Ecclesiarum, vel Conuentuum contrahunt, præter sacrilegium, excommunicationem ipso facto.
- 7 Quam contrahunt etiam rem alienatam recipientes.
- 8 Non tamen eam, tam alienantes, quam recipientes contrahunt, nisi procedant ex dolo, & malitia; non item, si procedant ex ignorantia culpabili, etiam crassa, supina, & affectata.
- 9 Dicta excommunicatio non est reservata; quapropter ab illa possunt absolueri pro foro conscientie omnes Prelati suos subditos, quin & omnes Confessarii suos penitentes.
- 10 Interdum tamen absolutio obtinetur per breuia ab Vrbe, sed pro foro exteriori, vel etiam pro foro interiori, ad maiorem cautelam, vel ex ignorantia.
- 11 In Tridentino reservatur excommunicatio, non in alienantes bona Ecclesie, sed in illa sibi usurpantes, seu in proprium usum conuertentes.
- 12 Episcopi, & Abbates contrahunt interdictum ab ingressu Ecclesie, in quo interdictio si per sex menses persistuerint, suspenduntur à regimine, tam in temporalibus, quam in spiritualibus.
- 13 Ab his pœnis, & censuris, cum non sint reservata, absolui possunt à quocumque.
- 14 Alij Episcopis, & Abbatibus inferiores contrahunt ipso facto præter excommunicationem, etiam pœnam priuationis

- privatioris beneficiorum, & officiorum, & inhabitantiarum ad eadem recipienda.
- 15 Regulares, etiam si Societate Iesu, alienantes indebitis & non servatis servandis res Monasterij, incurrunt penas statutas in dicta constitutione, & privantur voce activa, & passiva; reddunturque perpetuo inhabiles ad illas obtinendas, sublata Generali, & Protectori facultate moderandi, & relaxandi dictas penas.
- 16 Haec pena non incurruntur in foro conscientiae ante quamcunque sententiam, etiam delicti commissi.
- 17 In opinione contraria affirmantium, quod in foro conscientiae incurrantur ante quamcunque sententiam, etiam delicti commissi, sunt illa, & potest non servata, dispensabiles à superioribus alienantium.
- 18 Non sic pena designata in decreto Urbani VIII. quoniam neque penas, quae ex Extravag. Ambrosiae, in dicto decreto repetuntur.
- 19 Privilegia in contrarium Religionum reuocantur in dicto decreto Urbani.
- 20 Ad incurrendas penas dicti decreti Urbani non requiritur dolus, sicut requiritur ad incurrendas penas Extravag. Ambrosiae, sed sufficit ignorantia vincibilis, seu culpabilis, quatenus grauitur.
- 21 Decretum Urbani solum obligat intra fines Europae.
- 22 Affertur iudicium de penis Constitutionum aliorum Pontificum quoad eandem hanc praesentem materiam.
- 23 Regulares habentes administrationem bonorum Religionis, si iura, redditus, vel possessiones ad vitam recipientis, vel ad aliud certum tempus (nisi ob necessitatem Monasterij cum consensu Capituli, vel Praelati) alienent, contrahunt suspensionem ab officio, & alienatio est nulla, ex Clement. 1. de rebus Eccles. non alien.
- 24 Suspendio hac non est reservata.
- 25 Est tamen ab officio ordinis, iurisdictionis, & administrationis.
- 26 Certum tempus hic non continet modicum, id est, triennium.
- 27 Dicta suspensio non est sublata per Extravag. Ambrosiae.
- 28 Exciipiuntur à dicta constitutione Ambrosiae, & Decreto Urbani VIII. Pauciores Theatini quoad bona immobilia, qui inconsulto summo Pontifice, de consensu tamen P. Generalis, & duarum partium vocalium domus possunt alienare.
- 29 Theatini inconsulto summo Pontifice, possunt alienare immobilia, donec dictum institutum non retinendi immobilia seruauerint. Secus si è contra.
- 30 Theatini non possunt inconsulto summo Pontifice, alienare mobilia.
- 31 Inclusio cuius est exclusio alterius.
- 32 Limita regulam non procedere, quando est eadem ratio in excluso, quae in incluso.
- 33 Stante identitate rationis non inclusum non censetur quid diuersum, sed idem cum incluso.
- 34 Bona immobilia, & mobilia quoad P.P. Theatinos sunt in diuersa ratione, siquidem immobilia repugnant instituto, non sic mobilia.
- 35 Finis declarationis S. Congregationis fuit, ut seruaretur institutum Theatinorum non retinendi immobilia.
- 36 Declaratio dictae S. Congregationis non se extendit ad mobilia pretiosa.
- 37 Lex non se extendit ultra finem, & mentem legislatoris, praesertim quando verba non se extendunt ulterius.
- Thom. Delbene de Immunit. Eccles. Pars II.

- 38 Lex secundum rationem attendenda est, & per rationem amplianda, & restringenda.
- 39 Declaratio S. Cong. neque se extendit ad mobilia pretiosa, licet Theatini profiteantur cultum Ecclesiae pretiosum.
- 40 Vbi est diuersa ratio ibi est diuersa iuris dispositio.
- 41 Quando in vno casu sit specialis dispositio, in aliis casibus in contrarium attendendum est ius commune.
- 42 In noua dispositione casus omissus intelligitur relictus iuri antiquo.
- 43 Praxis, & consuetudo est optima legis Interpret.
- 44 Observantia subsecuta, quod non alienentur sine licentia Sedis Apostolica mobilia pretiosa, constituit ius.
- 45 Theatini forsitan, inconsulto summo Pontifice, neque possunt alienare immobilia illa, quae ex alio instituto retinere possunt, v. g. hortos domus contiguos, villas recreationis causa, & similia.
- 46 Mobilia quantumvis pretiosa censentur appellatione rerum mobilium.
- 47 Mobilia sunt omnia illa, quae de loco ad locum moueri possunt.
- 48 Quae sunt de vna specie, non possunt computari inter ea quae sunt de specie opposita, cum habeant repugnantiam.
- 49 Exciipiuntur etiam alij quoad assensum Apostolicum in alienatione quorundam bonorum Ecclesiasticorum, quia bona aliqua Ecclesiastica vendi consueverunt.
- 50 Censura contrahuntur ante sententiam criminis, non alia pena.

Suppono in Extravag. Ambrosiae, contra transgressores, praeter contractuum rescissionem, imponi penas sequentes, in his verbis: *Tam qui alienat, quam qui alienatas res, & bona praedicta receperit, sententiam excommunicationis incurrant, alienanti vero bona Ecclesiarum, Monasteriorum, locorumque priorum quorumlibet, inconsulto Romano Pontifice, aut contra praesentis Constitutionis tenorem, si Pontificali, vel Abbatiali praesuleat dignitate, ingressus Ecclesia sit penitus interdictus, & si per sex menses immediatè sequentes sub interdicto huiusmodi animo, quod absit, perseverauerit indurato, lapsis mensibus eisdem, à regimine, vel administratione, seu Ecclesia, vel Monasterij (cui praesidet in spiritualibus & temporalibus) sit eo ipso suspensus: inferiores vero Praelati, Commendatarij, & alij Ecclesiarum Rectores, & beneficiati, vel administrationem quomodolibet obtinentes, Prioratus, & praepositis, praepositis, dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, Canoniciatibus, prebendis, aliisque Ecclesiis cum cura, & sine, secularibus, & regularibus beneficiis, (quorum res, & bona alienarunt) dumtaxat ipso facto privati existant, illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur, possintque per locorum Ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis, quae propter priuata fuerint) libere de iure conferri, nisi alias dispositioni Apostolicae Sedis sint specialiter, aut generaliter reservata, & nihilominus alienatae res, & bona huiusmodi ad Ecclesias, Monasteria, & loca pia (ad quae ante alienationem huiusmodi pertinebant) libere reuertantur. Hoc supposito.*

Respondetur, quod Extravagans Pauli II. videtur recepta in paucis locis, non solum quoad priuationem beneficij, & officij, sed etiam quoad censuras. Sic Rochus Curtius cap. ult. de consuetudin. Angelus verb. Excommunicatio 7. cap. 48. Siluester verb. Alienatio, quest. 15. Caietanus verbo Excommunicatio, cap. 75. Toler. lib. 5. cap. 91. Sarmient. 1. part. de redditib. cap. 2. num. 20. Vasquez cit. cap. 2. dub. 7. numero 31.

- Suar. *tom. 5. de censur. disp. 23. sect. 6. num. 3.* Armilla *verb. Excommunicatio, num. 62.* Sayrus *de censur. lib. 3. cap. 33. n. 22.* Azor. *lib. 6. cap. 16. q. 1.* Scortia *epit. 42. Theor. 115.* Nauarr. *comment. de alien. rer. Eccles. n. 13.*
- 2 & 14. & in *Manuali cap. 27. num. 149.* (vbi ait, quod quoad pœnam priuationis beneficii dicta constitutio nullibi sit recepta.) Quaranta *verb. Alienatio, num. 4.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 22. n. 2.* Riccius *decis. 139.* Lessius *de iust. & iur. lib. 2. cap. 24. dub. 11. n. 69.* Co-uar. *lib. 2. var. cap. 17. num. 6.* & Bonac. *disp. 3. de contrahib. feudi, q. 8. punct. 4. num. 14.*
- 3 Quapropter in hac re inspicienda est loci consuetudo: fieri enim potest, quod dicta Extrauagans alicubi recepta sit quoad vnâ partem, & non quoad aliam, v. g. quoad obligationem, vel nullitatem contractus, & non quoad pœnas, quamvis in Italia videatur recepta & quoad obligationem, & quoad excommunicationem (saltem in casu, quo res alienata fuerit non in euidentem vtilitatem Ecclesiæ, in quo sensu procedit declaratio Clementis VIII. quod quidam Rector Ecclesiæ, qui alienauerat bona illius, contraxerit pœnas dictæ Extrauagantis; secus si alienata fuerit in euidentem vtilitatem illius, vti dicebam *suprà dub. 1.* & adnotarunt Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 30. tract. 3. cap. 6. sect. 1. num. 69.* & 70. Filliucius *tom. 1. tract. 14. cap. 7. q. 6. num. 119.* & *tract. 16. cap. 9. numero 226.* & Diana *part. 1. tract. 8. resol. 77.*) non tamen quoad priuationem beneficii, & officij ante iudicis sententiam, quamvis quoad hoc vltimum, in contrarium sit vsus, & praxis S. Pœnitentiariæ, in qua delinquentes absoluntur, & ad beneficia, & officia reabilitantur, idque vel ad pacandas conscientias, vel quia supponit, dictam Extrauag. esse quoad omnia simpliciter receptam.
- 6 Vbi tamen quoad omnia simpliciter recepta est, administratores omnes alienantes bona immobilia, vel mobilia pretiosa Ecclesiarum, Conuentuum, seu Monasteriorum (præterquam quod committunt sacrilegium, quia irreuerenter se habent erga res Deo sacras, Caiet. *verb. excomm. cap. 75.* & Quaranta *verb. Alienatio, num. 49.*) contrahunt etiam excommunicationem ipso facto inflictam à Paulo II. verbis *suprà* relatis, quam & contrahunt rem alienatam recipientes, vt patet ex contextu.
- 7 Quamvis quia Pontifex in antecedentibus vsus est verbo præsumperint, non contrahant illam, nisi qui id fecerint ex dolo, seu malitia, & audacia, non tamen qui fecerint ex ignorantia culpabili, etiam crassa, & supina, quia verbum *presumere*, significat audaciam, seu temeritatem, quæ excludat omnem ignorantiam, sicuti dicebam *cap. 16. dub. 36. in fine*, & dicam *cap. 19. dubit. 59.*
- 8 Quæ eadem excommunicatio nulli est reseruata, vt patet ex contextu, & adnotarunt Angel. *verb. excomm. 7. num. 48.* Suar. *tom. 5. disp. 22. sect. 6. n. 6.* Scortia *theor. 118.* & Gauantus *in Man. Episc. verb. Alienatio, n. 28.* Vnde Prælati omnes possunt in foro conscientie ab illa absolueri suos subditos, quinimò & omnes Confessarij suos Pœnitentes.
- Non obstat, quod vt Quaranta ait *cit. num. 49.* aliquando per Breuia Pœnitentiariæ, vel Signaturæ obtineatur ista absolutio.
- 10 Respondetur enim id esse, vel pro foro exteriori ad obuiandum molestiis, quæ in illo exoriri possent. Vel etiam pro foro interiori ad maiorem cautelam. Vt omitam id aliquos facere ex ignorantia autoritatis, quam habent ipsorum superiores.
- Neque obstat secundò, quod licet (vt ait Thesaurus *in praxi, part. 2. verb. Alienatio, §. nota circa*) dicta excommunicatio non sit reseruata in Extrauaganti *Ambitiosa*, sit tamen reseruata in Trident. *sess. 22. cap. 11.*
- Respondetur enim, cum Concilium loquatur solum de vsurpantibus, seu in proprios vsus conuertentibus bona Ecclesiarum, id extendendum non esse ad simpliciter alienantes. Vide Filliucium *tract. 44. cap. 6. num. 3. in fine.*
- Secundò Episcopi, vel Abbates contrahunt censuram interdicti ab Ecclesiæ ingressu, in quo interdictio si per sex menses perstiterint, suspenduntur à regimine, & administratione, tam in temporalibus, quàm in spiritualibus Ecclesiæ, vel Monasterij, cui præsumunt, quibus censuris similiter, cum non sint reseruata, à absolui poterunt à quocumque habente iurisdictionem ordinariam, vel delegatam ad absoluentem à censuris.
- Tertiò alij Prælati Episcopis & Abbatibus inferiores contrahunt etiam, præter excommunicationem, pœnam priuationis beneficiorum, & officiorum (ita vt ista vacent absque vlla declaratione, & possint liberè aliis conferri) pœnamque inhabilitatis ad illa recipienda: & si fuerint Regulares, etiam à Societate Iesv, provt declarauit sacra Congregatio Concilij, teste Barbosa *in collect. Bullar. verb. Domus,* puniuntur similiter, vt *suprà* ex cit. Extrauag. & etiam, reuocatis omnibus ipsorum priuilegiis, ex decreto S. Congregationis Concilij, die 7. Septemb. 1624. in his verbis: S. Congregatio iussu summi Pontificis Urbani VIII. Religiosis cuiuscumque ordinis, & Religionis, etiam si alias ex peculiari priuilegio, & consuetudine facultatem alienandi haberent, perpetuò interdicat omnium rerum immobilium, & mobilium pretiosarum alienationem, omnèque pactum, per quod ipsarum dominium transfertur, census perpetuos vel vitalitios, hypothecam, locationem, & conductionem ultra triennium, concessionem in feudum, vel emphyteusim, præterquam in casibus à iure permissis, de quibus *suprà* dicebatur. Pœna autem alienantium sine licentia in scriptis ipsius Congregationis gratis concedenda, est priuatio ipso facto vocis actiue, & passiuæ, perpetua ad illam in posterum obtinendam inhabilitas, sublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, vel relaxandi facultate, & permanentibus in suo robore pœnis Apostolicarum Constitutionum, præsertim Constitutionis Pauli II. quæ incipit: *Ambitiosa*. Vide quæ dicebantur *suprà dub. 1. n. 4. & seqq.*
- An autem non obstante, quod in Extrauag. *Ambitiosa*, dicatur dictas pœnas incurri absque alia declaratione, incurrantur illæ in foro conscientie ante quamcumque declarationem, siue pœnæ, siue etiam criminis commissi, vide *infrà* in fine.
- Quis verò casu, quo vera sit sententia dicentium, illas incurri in foro conscientie ante quamcumque declarationem, etiam delicti commissi, possit in eis dispensare.
- Respondetur quod licet pœnæ in dicta Extrauag. designata, ex vi Extrauag. (cum nulli referuntur) videantur iure communi dispensabiles à superioribus illorum, qui alienarunt (cum ipsi habeant auctoritatem ordinariam in subditos suos quoad ea, quæ non sunt alias reseruata) pœnæ tamen designata in decreto relato S. Congreg. in Capitula, & in Superiores Regularium alienantes, quin etiam & pœnæ, quæ ex dicta Extrauag. *Ambitiosa*, in dicto decreto referuntur (cum ibi auferatur facultas Protectori, & Generali eas moderandi, & relaxandi) Sedi Apostolicæ reseruatae videntur.
- Et quamvis alias ex priuilegiis aliquarum Religionum (vt videre est apud Lezanam *tit. 1. cap. 16. numero 33. 35. & 36.* possint Prælati Regulares cum suis subditis in eis dispensare, tamen quia in prædicto decreto reuocantur omnia priuilegia Regularibus concessa, idèd nisi post dictum decretum die 7. Septemb. 1624. editum, à Sede Apostolica aliquod aliud priuilegium

privilegium obtinuerint, in posterum id facere non poterunt.

20 Aduerte, quod ad incurrendas poenas dicti decreti S. Congreg. non requiratur dolus, seu malicia, quia non est in eo verbum *presumere*, sicuti est in Extravag. *Ambitiosa*, quapropter qui ex ignorantia vincibili, seu culpabili, grauitur tamen illud transgressi fuerint, poenas incurrunt.

21 Aduerte secundò, quod dictum decretum solum obliget intra fines Europæ, vt in ipso dicitur.

22 Ex his iudicari potest, quid dicendum sit de aliis poenis impositis ab aliis summis Pontificibus, quatenus spectant etiam ad Regulares bonæ Ecclesiastica alienantes; siquidem eas manere in suo robore, constat ex dicto decreto S. Congr. iam supra relato. Hi verò sunt post Paulum II. Paulus IV. in Bulla *Inimicitum nobis*; Pius IV. in Bulla *Apostolica*; Pius V. in Bulla *Admonet*; Greg. XIII. in Bulla *Inver ceteras*; Sixtus V. in Bulla *Sollicitudo*, & in Bulla *Querante*; Greg. XIV. in Bulla *Romanus Pontifex*; Innocentius IX. in Bulla *Quæ ab hæc*; Clemens VIII. in Bulla *Ad Romani*, & in Bulla *Romanum decet*; Paulus V. in Bulla *Pastorale*, & Urbanus VIII. in Bulla *Humane salutis*, & in Bulla *Decens*.

23 Aduerte terciò, quod Clement. 1. de reb. *Eclesiæ non alien.* Regulares habentes administrationem bonorum Religionis, si iura, redditus, vel possessiones ad vitam recipientis, vel ad aliud certum tempus (nisi ob necessitatem, vel vtilitatem Monasterij, vel Religionis cum consensu capituli, vel si capitulum non habent, cum consensu sui Prælati) alienent, contrahant suspensionem ab officio, & alienatio sit nulla. DD. quos

24 sequitur Thesaurus in *praxi part. 2. cap. 5.* qui notat primò ex Imola, & Ancharano, hinc suspensionem

25 non esse reservatam. Notat secundò ex Suar. *tom. 3. in 3. part. disp. 24. sect. 1. num. 4. & disp. 31. sect. 6. num. 8.* hanc suspensionem esse ab officio ordinis, iurisdictionis & administrationis. Notat terciò ex eodem Suar. *cit. di-*

26 *sp. 31.* certum tempus non continere modicum, id est triennium. Notat quartò ex Rodrig. *tom. 1. qq. Regular. quest. 27. art. 13.* hanc suspensionem non esse sublatam per Extravagantem *Ambitiosa*, quia lex posterior generaliter loquens non derogat legi antiquiori loquenti in casu particulari: Clementina autem loquitur in casu particulari Regularium, & Extravagans generaliter. Accedit, quod esto per Extravagantem Clementina sit derogata; nihilominus quia in Decreto sacre Congregationis relato dicitur, *penis nihilominus Apostolicarum Constitutionum in suo robore permanseris*, censetur dicta Clementina renouata.

27 *sp. 31.* certum tempus non continere modicum, id est triennium. Notat quartò ex Rodrig. *tom. 1. qq. Regular. quest. 27. art. 13.* hanc suspensionem non esse sublatam per Extravagantem *Ambitiosa*, quia lex posterior generaliter loquens non derogat legi antiquiori loquenti in casu particulari: Clementina autem loquitur in casu particulari Regularium, & Extravagans generaliter. Accedit, quod esto per Extravagantem Clementina sit derogata; nihilominus quia in Decreto sacre Congregationis relato dicitur, *penis nihilominus Apostolicarum Constitutionum in suo robore permanseris*, censetur dicta Clementina renouata.

28 Excipe tamen primò à poenis, quas supra dicebam, Clericos Regulares nostræ Religionis quoad bona immobilia, qui ex privilegio eiusdem sacre Congregationis suum decretum supradictum declarantis, possunt inconsulto Summo Pontifice (consulto tamen Patre Generali, & cum consensu duarum partium vocalium illius domus, cuius bona sunt alienanda) alienare simpliciter, vt per venditionem, permutationem, &c. nedum alienare secundum quid, vt per hypothecam, affectionem census, vel concessionem in emphyteusim, &c. ex eo quia Institutum habent non retinendi bona immobilia, sed illa, cum sibi fuerint relicta, statim commoda data occasione vendendi, vel alio modo alienandi, vt patet ex sequenti declaratione Cardinalium in verbis: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum censuit Regularium Theatinorum, quandiu Institutum propositum retinent, quoad bona immobilia non comprehendendi in prohibitione nuper edita de rebus Regularium non alienandis.*

29 Vnde sequitur primò, quod nostri possint, inconsulto Summo Pontifice, alienare immobilia, donec dictum Institutum non retinendi immobilia seruauerint, & secus si illud mutauerint, vel miserint in de-

Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars II.

suetudinem, vt patet illis verbis: *Quandiu Institutum propositum retineant.*

Sequitur secundò, quod solum possint, inconsulto Pontifice, alienare immobilia, non item mobilia, vt patet tum ex verbis dictæ declarationis, ibi: *Quoad bona immobilia non comprehendendi*: nam inclusio vnius est exclusio alterius, l. *cum Prætor*, ff. de iudic. l. *cum* 31

maritus, C. de procurat. l. *quantiuis*, C. de pignor. & cap. *nonne*, de presumptionib. & docent Menoch. *consil. 106. num. 314.* & seqq. & *consil. 1148. num. 13.* & *seqq.* Sui-

32 *duus de is. 145. num. 12.* & *consil. 25. num. 3.* & alij passim. Quod licet non valeat, quando est eadem ratio in exclusio, quæ in inclusio, sicuti notat idem Me-

33 *nioch. consil. 197. num. 83.* Thomas de Thomassetis in *Florib. leg. Reg. 148.* & alij, ex eo, quod stante identitate rationis non inclusum non censetur quid diuersum, sed idem cum inclusio; valet tamen in casu nostro, quia quoad nos Clericos Regulares Theatinos est diuersa ratio de bonis immobilibus, ac de bonis mobilibus pretiosis, siquidem immobilia repugnant cum nostro Instituto, non sic mobilia pretiosa. Con-

34 sequenter cum in cit. S. Congregationis declaratione includantur sola immobilia, erunt exclusa mobilia pretiosa: tum patet ex fine dictæ declarationis, quæ facta fuit ex eo quod nostri Institutum habent non retinendi immobilia, & sic ad finem, vt seruetur dictum Institutum non retinendi immobilia: quapropter est conditionata & limitata ad tempus, nempe, quandiu nostri retinuerint tale Institutum non retinendi immobilia, & proinde concessit posse nostros sine facultate Pontificis alienare immobilia tanquam contraria dicto Instituto: ergo concessio non se extendit ad mobilia pretiosa, quia lex non se extendit ultra finem, & mentem legislatoris, præsertim quando verba non se extendunt ulterius: nam cum ratio potius attendenda sit, l. *siue*, §. *aliud*, ff. de excusat. tutor. & l. *cum pater*, §. *dulcissimis*, ff. de legat. 2. & proinde lex per rationem ampliatur, & restringatur, l. *num ex familia*, §. *fin. ff. de legat. 2.* & l. *si is qui animo*, ff. de acquir. possess. & notat Ias. in l. *id quod*, num. 7. ff. de legat. 1. Surd. *conf. 67. num. 20.* Rota *decis. 10. num. 2. part. 1. recent.* apud Farinac. & ratio prædictæ concessionis non habeat locum in bonis mobilibus pretiosis (cum non sint contra nostrum Institutum, immò iuxta illud, siquidem profitemur cultum Ecclesiæ pretiosum) sit, quod neque locum habeat dicta concessio in mobilibus pretiosis (præsertim cum neque etiam secundum verba ad illa se extendat: loquitur enim tantum de immobilibus:) ergo, &c.

35 Confirmatur, quia cum verba dictæ declarationis non comprehendant mobilia pretiosa, sed solum immobilia, non potest declaratio extendi ad mobilia pretiosa, nisi vel extensione comprehensiuæ ex identitate rationis, quando necesse est, vt fiat talis extensio, vel extensione ampliatiuæ ex similitudine, vel maiori- tate rationis, quando adhuc interuenire debet ratio similis, vel maior, vt lex extendatur, quandoquidem si adest diuersa ratio, vel contraria, non potest fieri extensio, cum vbi est diuersa ratio, diuersa debeat esse iuris dispositio, l. *seruus*, ff. de statuliber. l. *si ita*, ff. de manumiss. testam. & l. *inter stipulantem*, §. *sacram*, ff. de verb. signif. Sed in casu nostro adest contraria ratio, cum ratio, ob quam concessa est alienatio immobilium sit, quia repugnant nostro Instituto, quo modo non repugnant pretiosa mobilia, sed potius sunt conformia dicto Instituto: ergo, &c.

36 Confirmatur secundò, quia in dicta declaratione specialiter conceditur alienatio immobilium, quæ in specie nominantur: ergo quoad pretiosa mobilia remanet in robore ius commune, vt sit scilicet prohibitio alienandi bona mobilia pretiosa, præsertim cum in ipsis sit diuersa & contraria ratio, vt patet ex dictis, & cum

37 *specialis*

38

39

40

specialis dispositio in vno casu faciat, quod in aliis casibus in contrarium sit ius commune. Abb. *conf.* 79. lib. 1. Imola *conf.* 139. in fin. Rom. *conf.* 86. n. 12. Bald. *conf.* 382. n. 7. lib. 5. Ancharan. *conf.* 203. in fin. Angel. *conf.* 183. in fin. & Corneus *conf.* 81. n. 9. lib. 2.

Confirmatur tertiò, quia in noua dispositione casus omissus intelligitur relictus iuri antiquo, l. si verò, §. de viro, ff. solut. matrim. & l. commodissime, ff. de liber. & posth. ergo cum in dicta S. Congregationis declaratione sit tantum dispositum de bonis immobilibus, & non mobilibus pretiosis, consequens est, quod bona hæc posterioris generis sint relictæ dispositioni antiquæ præcedenti, atque aded sub prohibitione alienationis. Atque ita docent Riccius *resol.* 53. num. 5. Barbosa de potest. *Episc. part.* 3. alleg. 95. num. 59. in fin. Peregrinus in compend. priuileg. verb. Alienatio, in princip. sui scholæ, & feruat praxis, & consuetudo, quæ est optima legis interpretis, cap. dilectus, de consuetud. Clem. exiui, de verbor. signif. l. minime, & l. de interpretatione, ff. de legib. Imò obferuantia subsequuta, quod non alienentur sine licentia Sedis Apostolicæ mobilia pretiosa, constituit ius, l. de quibus, ff. de legib. l. nulli, ff. quod cuiusque vniuers. & l. obseruare, §. 5. ff. de offic. Proconul. quidquid in contrarium sentiat Nouarius in summa Bullarum, de alienatione rerum Regularium prohibita, n. 29. & sequi videatur Diana *part.* 5. tract. 13. *resol.* 6. qui putant, quod nostri possint, inconsulto Pontifice, alienare etiam mobilia. Sed quod dixi, est omnino dicendum ob rationes dictas. Quin propterea addo, quod fortasse etiam sequitur, quod neque possint nostri, inconsulto summo Pontifice, alienare mobilia illa, quæ ex alio instituto retinere possunt, verbi gratia hortos domui contiguos, villas recreationis causâ, & similia.

Obiicies: tota ratio prohibitionis alienandi mobilia, quæ seruando seruari possunt, est quia inter mobilia computantur, vti notauit præter alios Castrus Palaus *tom.* 2. tract. 12. *disput. vnic. punct.* 15. num. 13. ergo concessa licentia alienandi mobilia censetur etiam concessa licentia alienandi mobilia.

Respondetur, nego antecedens, quia mobilia, quantumvis pretiosa, continentur sub appellatione rerum mobilium, Gloss. in cap. is cui, de elect. in 6. & in cap. 1. de cler. agrot. in 6. Tiraquel. tract. de retrat. consanguin. §. 1. gloss. 7. num. 99. & Menoch. *conf.* 407. n. 7. siquidem mobilia sunt omnia illa, quæ de loco ad locum moueri possunt, l. à Dino Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. & l. momentum, ff. de verbor. signif. & ibi communiter Doctores, Bart. Alciat. Rebuff. & alij passim: quapropter non possunt computari inter mobilia, quia quæ sunt de vna specie, non possunt computari inter ea, quæ sunt de specie opposita, cum habeant repugnantiam, vt sub opposita specie continentur.

Respondetur secundo, transeat antecedens: at distinguo consequens, si in vtriusque esset eadem ratio, concedo: si secus (vti contingit in casu nostro) nego. Excipe secundo etiam alios quoad assensum Apostolicum in alienatione quorundam bonorum Ecclesiasticorum, quia bona aliqua Ecclesiastica vendi consueuerunt de licentia solius Episcopi, non petito assensu summi Pontificis, sicuti dicam dubit. sequenti, & adnotauit præter alios Bonacina *punct.* 5. numero 4. Vide quæ dicuntur infra cit. dub. sequenti, & quæ dicebantur supra dub. 4.

Cæterum, an alienans sine solennitatibus requisitis rem Ecclesiæ, teneatur in conscientia (vbi scilicet Bulla recepta est quoad omnia simpliciter) subire censuras, & alias pœnas, vt priuationis vocis actiue, & passivæ, officiorum, & beneficiorum, & pœnam inhabilitatis ad hæc omnia, ante iudicis sententiam, etiam criminis, ex eo quod imponantur in Bulla hac cum addito, absque ulla declaratione, dicam cap. 19. dubit. 23. per totam.

DVBITATIO XXIII.

An in locis, vbi Extraneus Ambitiosus, Pauli II. recepta est, possint bona Ecclesiæ mobilia, vel mobilia pretiosa licite in aliquo casu sine solennitatibus iuris alienari?

SUMMARIUM.

- 1 In locis, in quibus simpliciter recepta est extraneus Ambitiosus, Pauli II. adhuc possunt bona Ecclesiastica alienari inconsulto summo Pontifice, etiam sine incurfione censurarum, aliarumque pœnarum in quibusdam casibus.
- 2 Vt si id fiat in casu necessitatis, propter quam res non patitur moram aduendi summum Pontificem.
- 3 Lex non ligat quando de facto seruari non potest.
- 4 Impossibile nulla est obligatio.
- 5 Lex seruanda non est quando inique fieret, si seruaretur.
- 6 In qualibet prohibitione censetur excepta causa occurrens, quæ suaderet oppositum.
- 7 Quæ ad fauorem sunt introducta, non debent in odium retorqueri.
- 8 Patres Theatini causa necessitatis urgente (etiam inconsulto Patre Generali) poterunt alienare mobilia.
- 9 Generalis Religionis Theatinorum non potest abdicare à se onus dandi facultatem alienandi bona mobilia, illamque committere Prepositis, & Capitulis domorum, quia iura obligant Generalem per seipsum.
- 10 Item licentia Patris Generalis danda est capitulis, & prepositis domorum singulis vicibus, & causa cognita.
- 11 Transmutatio vnius rei Ecclesiastica in aliam, absque alicuius domini directi, vel vtilis translatione, sed ad vtilitatem maiorem Ecclesiæ, non venit sub constitutione Ambitiosæ.
- 12 Idem dic, si pretium earum conuertatur in alium usum Ecclesiæ, puta vendantur lampades argenteæ ad reparandam fabricam.
- 13 Item si licet fiat alienatio, fiat permutatione rerum in aliam Ecclesiæ.
- 14 Item si fiat alienatio inter regulares eiusdem Monasterij.
- 15 Item ex probabili, si fiat à regulari vnius Monasterij in regularem alterius Monasterij, vel Provincia, eiusdem tamen Religionis, etsi alij sentiant oppositum.
- 16 Item si fiat in remunerationem beneficii in Ecclesiæ collari.
- 17 Item, si ad finem, vt alienetur, res Ecclesiæ relicta, vel emptæ fuerit.
- 18 Item si res sit prius aliis debita, vel obligata.
- 19 Item si sit relicta Ecclesiæ cum obligatione illam permutandi.
- 20 Item si detineatur ab Ecclesiâ iniuste.
- 21 Item si sit relicta per fideicommissum cum onere quod post aliquod tempus alteri restituatur.
- 22 Item, si debeat alienari necessario, vt quia v. g. est indiuisum in manu seculari, qui vult illam vendere.
- 23 Item si vendatur, quia fuit emptæ cum pacto de reuocando, cum non sit alienatio, sed potius reuocatio prioris contractus, etsi sit etiam probabilis opinio in oppositum.
- 24 Quando emphyteuta vendidit rem cum pacto de reuocando, debetur landemium.

25 Item